

Po stopách vzácnej zveri Zubor európsky

Praotec topolčianskeho stáda, zubor Putifár, umrel v Topolčiankach v roku 1970 vo veku takmer 19 rokov. Predtým sa stihol postarať o potomstvo.

Zubor je vážny obor - býk váži aj jeden a pol tony, i keď je to plaché zviera. Patril k zvieratám uctievaným starými Slovenmi, no spolu s vytlačeními pôvodnej viery boli vytlačení z nášho územia aj tieto najväčšie zvieratá Európy.

Jeho o niečo ľahší brat - tur divý, v šestnástom storočí bol hlavne vlád-
núcimi uhorskými kruhmi na našom území úplne vyhubený, v posled-
nom útočisku - v Poľsku - vyhynul o storočie neskôr, napriek záchrán-
skému úsilíu poľských kráľov. Zubra európskeho sa podarilo podobne,
ako zubra amerického, len o vlások zachrániť pred úplným vyhynutím. Sú
to vlastne jediné dva druhy zubra, ktoré sa zachovali. Zubra európskeho
zachránili na Ukrajine a v Poľsku, odkiaľ bol opäť privezený aj na Slo-
vensko. Koncom minulého storočia istý pruský zemepán vysadil do voľné-
ho chovu 42 bizónov a 2 európske zubry na Javorine vo Vysokých Ta-
trách. Tie v tridsiatych rokoch tohto storočia vyhynuli, pravdepodobne aj
preto, lebo Vysoké Tatry na bizóna akiste pôsobia inak, ako americká prá-
ria. Škoda, že nikto sa nepodujal u nás vypustiť do voľného chovu nášho
zubra, pretože ten na rozdiel od bizóna nepožiera prevažne trávu, ale
pochutnáva si na listoch stromov, ktorých je dnes v početných sloven-
ských pralesoch ešte našťastie nadostať. Jediným miestom, kde na Sloven-
sku prežijú zubor európsky, je ohrada v Topolčiankach.

-slav-

Po staroslovenskom chodníčku Duchovia a duše

*Viete, čo je to duch či duša? Mnohí si pod týmito slovami predstavia niečo tajomné, alebo nebudaj nejaké strašidlo. Nejednen "materialista" si povie: ja na duchov neverím. Po-
známe takýchto "materialistov", čo sa boja potme v lese vyci-
kať ďalej ako desať metrov od ohňa...*

Pred pár dňami akiste i vaši známi zapálili sviečky na hroboch svoj-
ich predkov, blízkych. Dodnes sa na dedinách tento prastarý sviatok
označuje ako "dušičky". Pálenie sviečok "za dušičky", teda vlastne "po-
hanské" zádušné sviatky sú jedným z mnohých dôkazov prežívania pôvod-
nej viery starých Slovienov v novom Slovensku, ktorá si napriek snahám
o vtesnanie tejto viery do kresťanského náboženstva používa popri ná-
zve "všesvätých" či uzákonenému sviatku "Všetkých svätých" aj pôvod-
né označenia.

Ludia, ktorí majú už viac životných skúseností, často veria, že po teles-
nej smrti duša človeka naďalej žije. Na Slovensku sa traduje, podobne
ako u Indiánov, Kelto (tá označujú zádušné sviatky ako Halloween) ale-
bo iných prírodných národov, že kým duša úplne odíde z miesta svojho
posledného pôsobenia, je sprevádzaná duchom, ktorý ešte "zariaduje" to,
čo nestihol zariadiť počas života. Môže sa napríklad zjaviť vo sne, vní-
mavejším aj za bdelého stavu.

Ľuďom, ktorí robili veci nevhodné, môže takýto duch vrah nahnať po-
riadny strach, tým, ktorí žijú lepšie, môže oznámiť dôležité správy a roz-
lučiť sa s nimi. V každom prípade, za normálnych okolností, by toto všet-
ko mal duch do roka stihnúť.

Pomerne mnoho "zjavení" totiž býva presne o rok po telesnej smrti.
Po roku robili starí Sloviaci ešte jeden, symbolický "pohrebný" obrad,
ktorý bol tak isto, ako telesný pohreb, sprevádzaný očistným ohňom
a smútkom z rozlúčky, ale zároveň hostinou a oslavou večného života.
Opýtajte sa svojich rodičov alebo starých rodičov, či sa im niekedy zja-
vil duch. Možnože budete prekvapení.

-slav-

Súťaž v rozduchavani uhlíkov

Ešte jedno kolo a v budúcom
čísle sa dozvieme, kto dostane k
Zimnému Sňovratu hlavné ceny
našej súťaže. Aké úskoky sme
vymysleli do tohoto kola dúcha-
nia do pahreby?

Rozduchaj tri uhlíky:

1. Trávnice sú:

a) výkaly psa, ktorý sa nažral
trávy

b) ľudové piesne zo stredného
Slovenska

c) druh netradičných cigariet

2. Obľúbenou zbraňou Slova-
nov v 1. tisícročí bola

a) kuša

b) bojová sekera

c) bumerang

3. Hádačky boli:

a) dievčatá, ktoré sa stále há-
dali

b) ženy, ktoré jedli hadov

c) ženy, ktoré veštili, čo sa stane

Správne rozduchané uhlíky z
minulého čísla sú: c), 2.b), a),
3.b)

1. Pribina bol staroslovenským
kniežatom, nie je to prezývka bež-
ca Pribilince, ani kladivo v ša-
rišskom nárečí - to sa volá "mla-
tek".

2. Sova plamienka driemavá
sídlí v zrúcaninách starých hradov,
no i v iných ľudských obydlíach,
teda za správnu odpoveď môžeme
vynimočne uznať i druhú - "v turis-
tických nočľahárňach", i keď by to
bola vzácnosť.

3. Drak sa vracia je názov knihy
Dobroslava Chrobáka, nie americ-
kého filmu v štýle kung-fu, ani nie
báseň Janka Kráľa o odchode Štúra
z Levoče.

**Čakáme na rozfúknutie ďal-
ších uhlíkov!**